VIÐMERKINGAR

SAMBAND
EIRIKUR LINDENSKOV
EIRIKUR@SOSIALURIN.FO
TLF 341800

Sera einfalt at fáa javnstøðu á tingi

Luttøkan hjá kvinnum í politikki hevur verið nógv á breddanum tað sum farið er av hesum árinum. Í síðsta mánaði vitjaði íslendsk altingskvinna Norrønafelagið, og nýtti hon høvi at greiða frá tilgongdini í Íslandi, har tey høvdu serlig átøk í nítiárunum til tess at vinna fleiri kvinnum umboðan í politikki.

Í eini gallupkanning eru fólk eisini spurd, hvørt ein nýggj valskipan - umframt at tryggja ávísum økjum í landinum umboðan - eisini skal tryggja kvinnum sæti á tingi. Ljóðar so lætt, kunnu vit siga. Men tað er valla hugsandi, at Føroyar sum fyrsta og einasta land í heiminum fer at gera eina serskipan, sum tryggjar kvinnum - ella rættari báðum kynunum - sæti í landsins parlamenti. Men hvussu skulu vit so skapa størri javnstøðu í okkara politisku skipanum?

Jú, tað er lætt nokk. Tað nýtast ongar serskipanir við kynskvoteringum í vallógum. Ynskja føroysku flokkarnir, at kvinnur og menn skulu verða javnt umboðað á tingi, í bý- og bygdarráðum og annars allastaðni, har fólk verða kosin at umboða demokratisku Føroyar, so er bara at gera av, at soleiðis skal tað verða. Trupulleikin er ikki størri enn so, at um nú Kaj Leo Johannesen, Jóannes Eidesgaard, Jørgen Niclasen og Høgni Hoydal gera upp við seg sjálvar, at »okkara flokkur skal hava javna umboðan av báðum kynum«, so er trupulleikin loystur.

Men at geva kvinnum vald, tað er tað sama sum at taka vald frá monnum. Og tað kann vera trupult. Tað megna menninir, sum sita við valdið í øllum førum ikki. At sæta sær í politikki treytar eisini, at tú mást halda øðrum burtur. Tí er politikkur ofta skitin og óbehagiligur, vinir gerast fíggindar, og trúgvir floksfelagar skifta flokk. Í politikki eru mangir innanhýsisdystir, sum einki hava við hugsjón at gera, men sum snúgva seg um vald - persónligt vald.

At siga, at kvinnur tíma ikki at velja kvinnur, tað er nakað tvætl. Og hví skulu kvinnur velja kvinnur? Hví kunnu menn ikki velja kvinnur, tá kvinnur velja menn?

Vit hava seks politiskar organisatiónir í Føroyum: Tveir smærri flokkar og fýra størri flokkar. Tey sum ráða fyri borgum í hesum flokkum, tey gera eisini av, um kvinnur skulu hava javnbjóðis rætt til at umboða demokratiið, sum menn. So einfalt er tað.

Sosialurin

Politikkur - ella bara stammukríggj?

SJÚRÐUR SKAALE

90% taka lut, tá val er. Men skipanin virkar so illa, at næstan eingin fær tað, hann vil hava. Her eru nøkur uppskot um ábøtur

Í Føroyum taka 90% lut, tá løgtingsval er. Tað er uttan iva heimsmet. Og tað skuldi givið møguleikar fyri einum politikki, sum er ógvuliga væl kjølfestur í fólksins vilja.

Men tað er okkurt, sum kiksar á vegnum. Tí fólk eru sera misnøgd við ta politisku skipan, sum tey sjálv stuðla so væl.

Eg havi skriva nakað um hetta farnu vikurnar, og mong siga seg vera samd: Her er okkurt galið. Politiska skipanin umsetir ikki áhugan hjá veljarunum á nøktandi hátt. Tað er ikki bara minnilutin, sum er við skerdan lut - næstan eingin fær tað, hann vil hava.

Men at semjast um at vit hava ein trupulleika, er sín sak. Takið er at finna útav, hvat vit kunnu gera við hann.

Her eru nøkur boð - hugsað sum upplegg til kjak:

Pressan

Føroysk vallyfti er altíð órealistisk. Tað vita bæði journalistar, veljarar og valevnini sjálv. Fólk siga bara okkurt. Tí tey vita, at tá tey skulu samráðast við aðrar flokkar eftir valið, falla øll givin lyfti burtur kortini.

Viðhvørt spyrja journalistarnir tann mest avgerandi spurningin av øllum: Hvønn flokk fara tit at samstarva við? Og tá er svarið altíð tað sama: Hjá okkum standa allar hurðar opnar!

Hetta svar verður góðtikið av journalistunum - og tað ber ikki til! Tí eingin flokkur kann gera nakað sum helst einsamallur. Tað eru alliansurnar við aðrar flokkar, sum skapa møguleikan at reka politikk. Ein alliansa - ein politikkur. Ein onnur alliansa - ein annar politikkur. Saman við Fólkaflokkinum ger Javnaðarflokkurin okkurt - saman við Tjóðveldinum okkurt heilt annað. Tí eigur veljarin at vita, hvønn hann fer at samstarva við.

Tað er sjálvandi lætt at vera politikari, tá tú kanst lova øllum alt, og síðani "vaska talvuna reina" valkvøldið. So leingi tað ber til, verður tað gjørt. Men tað eigur ikki at bera til! Tí tað ger, at veljarin ikki hevur ánilsi av, hvat hann fær fyri atkvøðuna.

Journalistar eiga at krevja av flokkunum, at teir siga hvønn teir vilja samstarva við eftir valið. Vilja flokkarnir ikki tað, eigur at verða gjørt øllum púra greitt, at vallyftini ikki eru annað enn vakrar sápubløðrur.

Stjórnarskipan

Ein grundleggjandi trupulleiki hjá okkum er, at vit ikki bara eru ósamd um framtíðina - vit eru eisini ósamd um, hvør okkara verandi støða er. Sambandið hevur sagt eitt, og Tjóðveldi nakað heilt annað. Flokkar, sum virka í somu skipan, hava verið ósamdir um, hvat hetta er fyri skipan...

Vónandi eydnast at finna eina breiða - helst fulla - "tjóðskaparliga semju" í teirri nýggju stjórnarskipanini, sum nú er um vera liðug. Eydnast tað, verður politiska lendið væl ruddiligari!

Fólkaatkvøður

Í nøkrum málum hava veljarakanningar bent á, at tingið tók eina avgerð, sum ikki var í samsvari við tað, sum fólk ynsktu. Dømi eru 266b og at fara frá sjey til eitt valdømi.

Eg tók fult undir við bæði 266b og einum valdømi - men hetta er ikki í lagi. Tingið eigur ikki at ganga ímóti meirilutanum í tílíkum málum.

At havt fleiri fólkaatkvøður hevði helst verið tað rætta fyri at sleppa undan tí.

Ov nógvir flokkar

Tað eru alt ov nógvir flokkar í Føroyum! Tað skapar bara ruðuleika, at 50.000 fólk hava seks politiskar fraktiónir.

Í fyrsta lagi ger hetta, at allir flokkarnir eru sera veikir.

Í øðrum lagi ger hetta, at tað kegl, sum átti at verið avgreitt inni í stórum, skipaðum flokkum, fer fram í sjálvum tingsalinum. Uttan mun til, hvussu nógvar meiningar eru um eitt mál, so verður bara ein endalig avgerð tikin kortini. Tað leysa kjakið um avgerðina hoyrir heima millum manna, í miðlum og inni í flokkum. Ikki á tingi.

Í triðja lagi seta teir mongu flokkarnir óneyðug mørk millum fólk - bæði úti í samfelagnum og á tingi. Teir kíla tjóðina sundur, og fastlæsa tað sundurlyndi, sum stundum eyðkennir okkum. Kjakið millum flokkar minnir ofta meira um stammukríggj enn politiskan dialog.

Í fjórða lagi gera teir nógvu flokkarnir, at veljarin aldrin fær verulig, politisk alternativ at taka støðu til. Í staðin fyri ein meiriluta og ein minniluta, býta flokkarnir okkum øll - veljarar og politikarar - upp í seks isoleraðar minnilutar.

Uppskot til ábøtur

Eg havi áður agiterað fyri, at vit áttu at valt løgmann beinleiðis. Tað hevði helst, sum tíðin leið, gjørt, at vit fingu tveir "blokkar" við hvør sínum løgmanskandidati.

At farið aftur til "læstar" vallistar hevði eisini verið skilagott. Tá setur flokkurin kandidatarnar upp í nr. 1, 2 og 3 osv., og ger sostatt av, hvør verður valdur. Hetta hevði givið flokkunum veruligt vald, og soleiðis styrkt teir. Tað hevði tvingað politiskt ambitiøs fólk inn í flokkarnar. Og tað hevði forðað fyri, at fólk við persónligum ambitiónum valdu sær onkran tilvildarligan flokk sum lopfjøl.

Eitt hægri sperrumark hevði verið gagnligt. Tað kundi forðað fyri, at kaosið bleiv verri, enn tað er.

Anfinn Kallsberg hevur eitt boð, sum eg ikki taki undir við, men sum er vert at taka við: Vit skulu hava ensku valskipanina. Eitt valdømi fyri hvønn løgtingslim, og allar avlopsatkvøður detta burtur. Fyrimunurin við hesum er, at tríggir ella fýra av flokkunum skjótt høvdu horvið, og vit høvdu fingið eina samansjóandi, ruddiliga og sterka skipan. Vansin er, at ein flokkur (teoretiskt) kann fáa 49% av atkvøðunum, men einki umboð. Harumframt eru Føroyar alt ov smáar til so nógv valdømi.

Flestøll eru samd um, at skipanin er óruddilig. Nú mugu vit fara undir kjakið um, hvussu vit fáa skil á.

10 raskir einstaklingar fáa ikki ferð á 10-mannafarið, fyrr enn teir virka sum ein eind, og áralagið er í ordan!

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eirikur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Marknaðarleiðari: Finnbjørg Nattestad finnbjorg@sosialurin.fo
Høgni Thomsen hogni@sosialurin.fo
Elin Vatnhamar Olsen evo@sosialurin.fo
Svein Rógvi Nielsen Ljósstein sveinrogvi@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Inna Törnroos inna@sosialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo
Rigmor Dam rigmor@sosialurin.fo
Leo Poulsen leo@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
Árni Joensen arni@sosialurin.fo
Anna V. Ellingsgaard anna@sosialurin.fo
Rógvi Nybo rogvi@sosialurin.fo
Eirikur í Jákupsstovu eij@sosialurin.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Kykmyndir:
Alvin Elleby Andersen alvin@ras2.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Nólsoyar Pálsgøta 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo

Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 228814
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo

!!! Haldarar
sum ikki hava fingið blaðið, kunnu ringja til 341818 frá kl. 8.00-20.00 og boða frá

Uppseting/prent:
Uppseting: Sosialurin
Prent: Prentmiðstøðin
Útgevari:
Sp/f Sosialurin
Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Tórsgøta 1, 100 Tórshavn
Tel. 341800, Fax 341801
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo
varp@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað mánadag-fríggjadag klokkan 13[30]

Lýsingar

Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Mánadagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Týsdagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Mikudagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Hósdagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Frí. kl. 09	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.
Framíhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39 mm og rúmið millum teigarnar er 4 mm.

Innsent tilfar
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðslan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.